

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Ciències del Treball

TEORIES I MODELS

PRIMER CURS
Primer Quadrimestre
CURS 2002-2003

Assignatura Troncal
Crèdits Totals: 4,5

PROFESSORS:
Angel Belzunegui Eraso

pràctiques. Els materials per a l'examen són els apunts de les sessions de classe i el conjunt de les lectures obligatòries especificades pel professor així com els continguts de les classes pràctiques.

METODOLOGIA DOCENT

La part teòrica de l'assignatura es basarà en classes magistrals expositives, fent servir mitjans com ara transparències, fomentant la participació de l'alumnat, particularment al final de l'exposició cercant la implicació i participació de l'alumnat.

Quant a la part pràctica, es treballarà a partir de material bibliogràfic i documental preparat pel professor i que servirà per realitzar anàlisi i discussió dels continguts. Cada classe pràctica es dedicarà a algun aspecte de la matèria i contarà amb un dossier de material específic.

ATENCIÓ PERSONAL I RECOLZAMENT ALS ALUMNES

Canal de comunicació: atenció presencial al despatx 50 de la Facultat de Ciències Jurídiques. També l'alumnat podrà contactar amb el professor via telèfon 977-558350 i a través del correu electrònic del professor (abe@fcee.urv.es).

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA: Teoria i Models

Àrea de coneixement o Unitat Docent: Sociologia

Ensenyament: Llicenciatura en Ciències del Treball

Centre: Facultat de Ciències Jurídiques

Curs Acadèmic 2002-2003

Professors que imparteixen aquesta assignatura: Angel Belzunegui Erasó

JUSTIFICACIÓ ASSIGNATURA

La necessitat d'una sistematització de la teoria de les relacions laborals ve fonamentada en els canvis i les transformacions que estan experimentant els sistemes de producció de les societats avançades des de la dècada dels anys setanta i les implicacions que aquests canvis estan tenint sobre la configuració dels sistemes de relacions laborals. Per tant, es proposa, en aquesta assignatura, l'anàlisi dels canvis més substancials en relació al posicionament de les empreses davant el mercat i com les estratègies empresarials afecten l'estructura del sistema de relacions laborals, els seus agents que hi participen i les estratègies que posen en marxa. En l'escenari de la diversitat de sistemes de relacions laborals és d'interès estudiar i analitzar alguns aspectes constitutius d'aquests sistemes, com ara el corporatisme i neocorporatisme i les accions negocials que es presenten com la "cara visible" del sistema de relacions laborals. L'enfocament sociològic ajuda a delimitar conceptualment i analítica aquests aspectes constitutius del sistema de relacions laborals, presentant les diverses teoritzacions que s'han realitzat i es realitzen a l'efecte.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

1. Vincular les teories sobre les relacions laborals amb teories explicatives del canvi social i de l'estructura social.
2. Comprendre els elements constitutius del desenvolupament de les estratègies dels agents socials en els sistemes de relacions laborals.
3. Familiaritzar a l'alumnat amb el bagatge conceptual i amb les categories analítiques sociològiques per a l'estudi dels sistemes de relacions laborals.
4. Analitzar des d'una perspectiva crítica les implicacions sociològiques dels processos de transformacions unilaterals i negociats que posen en marxa els agents socials.
5. Conèixer les teories sobre corporatisme i neocorporatisme al voltant dels agents socials del sistema de relacions laborals.
6. Analitzar els acords negociats establerts pels agents socials i les seves implicacions en el sistema de relacions laborals així com per als mateixos actors.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

Tema 1. Introducció.

Els models de sistemes de relacions laborals. Presuncions teleològiques en relació als models explicatius del sistema de relacions laborals. La necessitat de l'operacionalització i de l'anàlisi empírica dels sistemes de relacions laborals. Cap a la construcció de "teories d'abast mitjà" en l'estudi del sistema de relacions laborals.

Tema 2. El corporatisme i el neocorporatisme.

Corporatisme i neocorporativisme en el sistema de relacions laborals. Conceptes i dimensions del corporatisme i del neocorporatisme. Conceptes afins: pluralisme i neocorporatisme, macro i mesocorporatisme... Les organitzacions en les societats de mercat. Vinculació del corporatisme als resultats econòmics. Explicació dels fenòmens socioeconòmics a través del neocorporatisme.

Tema 3. Les organitzacions sindicals.

Teories del sindicalisme: de l'anàlisi de sistemes als enfocaments estructuralistes més recents. El corporatisme i neocorporatisme en les organitzacions sindicals. Pluralisme i sindicalisme. Els determinants de la conducta sindical. La desigualtat social i la conducta sindical. El sindicalisme i els resultats socioeconòmics.

Tema 4. Les organitzacions empresarials (OOEE).

Les etapes del neocorporatisme empresarial a Espanya. Pluralitat en les formes de representació / acció / participació de les organitzacions empresarials. Els determinants de la conducta de les OOEE. Les OOEE i el poder polític. les lògiques organitzatives en les OOEE.

Tema 5. La democràcia industrial i la participació dels treballadors/es.

Breu síntesi de l'evolució de la participació dels treballadors en els processos de producció. Formes de representació dels treballadors: del gerencialisme a la coparticipació dels treballadors. Noves formes de gestió i organització de la producció i participació. Avantatges i problemes de la cooperació entre treballadors i empresaris.

Tema 6. Els processos de negociació col·lectiva (NC).

Anàlisi de la NC segons els enfocaments teòrics. Legitimitat de la representació dels agents en la negociació col·lectiva. Els interessos corporatistes en la NC. Els manuals de "bones pràctiques" per a la NC. La NC com a canal de participació dels treballadors. Problemes de delimitació de competències en la NC.

Tema 7. Els processos de concertació social (CS).

Anàlisi de la CS segons els enfocaments teòrics. Legitimitat de la representació dels agents socials en la CS. Els interessos corporatistes en la CS. La dimensió política de la concertació social. La participació de l'Estat en la CS. Relació entre concertació social i negociació col·lectiva.

BIBLIOGRAFIA Bàsica

BRUNET, I. y BELZUNEGUI, A. (1999), *Estrategias de empleo y multinacionales*, Icaria, Barcelona.

BRUNETTA, R. y DELL'ARINGA, C. (1992), *Relaciones laborales y resultados económicos*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

CLEGG, H. (1985), *El sindicalismo en un sistema de negociación colectiva: una teoría basada en la comparación de seis países*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

ESPINA, A. (comp.) (1991), *Concertación social, neocorporativismo y democracia*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

HECKSCHER, Ch. (1993), *El nuevo sindicalismo. La participación del trabajador en la empresa en transformación*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

MIGUÉLEZ, F. i PRIETO, C. (coord.) (1999), *Las relaciones de empleo en España*, Editorial Siglo XXI, Madrid.

MINISTERIO DE TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL (1988), *Estructura y contenidos básicos de la negociación colectiva en España*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

PÉREZ YRUELA, M. y GINER, S. (eds.) (1988), *El corporativismo en España*, Ariel, Barcelona.

POOLE, M. (1991), *Teorías del sindicalismo. Una sociología de las relaciones industriales*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

SISSON, K. (1990), *Empresarios y negociación colectiva*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

SOLÉ, C. (dir.) (1999), *Las organizaciones empresariales en España*, Ediciones EUB, Barcelona.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ALONSO, L. E. (1999), *Trabajo y ciudadanía. Estudios sobre la crisis de la sociedad salarial*, Editorial Trotta, Madrid.

CASTELL, S. M. (2000), *La era de la información. Economía, sociedad y cultura. Vol. I. La Sociedad*, Red. Alianza Editorial, Madrid.

CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL (1994), *Economía, Trabajo y Sociedad. Memoria sobre la situación económica y laboral 1993*, CES, Madrid.

CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL (1995), *Economía, Trabajo y Sociedad. Memoria sobre la situación económica y laboral 1994*, CES, Madrid.

CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL (1996), *Economía, Trabajo y Sociedad. Memoria sobre la situación económica y laboral 1995*, CES, Madrid.

CONSEJO ECONÓMICO Y SOCIAL (1997), *Economía, Trabajo y Sociedad. Memoria sobre la situación económica y laboral 1996*, CES, Madrid.

MARTÍN ARTILES, A. (1995), *Flexibilidad y relaciones laborales*, CES, Madrid.

MIGUÉLEZ, F. i PRIETO, C. (coord.) (1999), *Las relaciones de empleo en España*, Editorial Siglo XXI, Madrid.

PRIETO, C. (1999), "Crisis del empleo: ¿Crisis del orden social?" en F. Miguélez y C. Prieto (dir y coord.), *Las relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.

CRITERIS D'AVUACIÓ

L'avaluació final consta de dues parts; la primera equival a un 75% de la nota i és el resultat d'un examen final, individual i presencial. La segona equival al 25% de la nota final, i és el resultat de la realització d'un treball individual sobre els continguts de la matèria. Es valorarà també la participació activa de l'alumnat en els debats de les classes